

Motion till riksdagen 2021/22:2869

av **Betty Malmberg (M)**

Tydliggör ärvdabalken

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av reglerna om efterarvsrätt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ärvdabalken (ÄB 3:8) bör tydliggöras till ledning för rättstillämpningen, varvid krav inte ska ställas på ”konkret efterarvsrätt”, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

3 kap. 8 § ärvdabalken stadgar: ”Finns det vid den efterlevande makens död arvsberättigade efter endast en av makarna, skall dessa arvingar ärva allt.” Förarbetena ger inte något klart svar på frågan om bestämmelsen förutsätter efterarv för att vara tillämplig. Regeln har gett upphov till en omfattande rättsvetenskaplig diskussion rörande såväl dess rättsliga natur som den krets av arvsberättigade släktingar som ärver i stället för Allmänna arvsfonden. Enligt den praxis som har etablerats genom ett avgörande av Högsta domstolen (NJA 2005 s. 400) uppställs i dag krav på ”konkret efterarvsrätt” för att bröstarvingar ska ärva före arvsfonden. Justitierådet och professorerna Gertrud Lennander tillkännagav i avgörandet år 2005 en avvikande mening och anförde att krav på konkret efterarvsrätt rimligen inte borde upprätthållas. Hon framförde liksom departementschefen i förarbetena, att det inte är godtagbart att den slumpmässiga ordningsföljd i vilken makar avlider ska avgöra om särkullbarn får ärva även den efterlevande. Utfallet blir exempelvis helt olika beroende på vem av makarna som avlider först efter en trafikolycka där båda omkommer.

Syskon till den först avlidne ärver den efterlevande utan att konkret efterarvsrätt behöver föreligga, vilket den först avlidnes barn inte gör, annat än om de gjort ett arvsavstående då de tagit emot arvet efter sin förälder. Kravet på konkret efterarvsrätt kan dessutom mycket lätt kringgås genom att den först avlidnes särkullbarn avstår en symbolisk summa till efterlevande för att säkerställa att det på pappret uppkommer en sådan arvsrätt.

Advokat Thorulf Arwidson har i en debattartikel i Dagens Juridik (26/11 2018) gett ytterligare flera anmärkningsvärda exempel på hur det ekonomiska utfallet helt slumpmässigt beror på vem av makarna som avlider först. Det som beskrivs i debattartikeln synes mig högst rättsosäkert samt synes strida mot stadgandets syfte vid dess tillkomst år 1988. Jur.dr Anders Eriksson, tidigare bland annat generaldirektör i Kammarkollegiet (Arvsfonden), har i en monografi (Efterarv – Komplikationer vid slutlig fördelning av kvarlåtenskap, 2018) över efterarvsrätten förklarat att det enligt hans mening föreligger behov av en översyn av reglerna om efterarvsrätt. Som exempel på märkliga konsekvenser av nuvarande praxis, med krav på konkret efterarvsrätt, omtalar han fallet med två särkullbarn efter den först avlidne av makar. Det barn som tar emot sitt arv kommer sedan inte att ärva den efterlevande. Det barn som väntar med att ta ut arvet efter sin förälder får sedan även hela arvet efter den efterlevande. Detta blir förhållandet även om det ena barnet avvaktar med 1/10, eller mindre, av arvet från den egna föräldern.

Det anförda visar att det är angeläget att stadgandet tydliggörs så att det klart framgår att krav på konkret efterarvsrätt inte ska uppställas. Detta måtte riksdagen ge regeringen tillkänna.

Betty Malmberg (M)